gemeente harderwijk

Routeformulier college

Onderwerp:	Uitgangspunten en invulling taakstelling beheer openbare ruimte 2025

NIET INVULLEN	
Registratienummer:	02430000202439 / 02430000699334
Paraaf secretaris:	

Algemeen	
Datum:	11 maart 2025
Opsteller:	K.J. Bakema
Telefoon:	0341 411 434
Domein	Stad & Omgeving
Domein directeur	M. Bijker

Tekst voorstel openbaar:	ja
Eventuele uitzonderingen:	
Indien niet openbaar, redenen:	
Is het voorstel inhoudelijk besproken met de portefeuillehouder:	ja
Met wie is overleg gepleegd en wat is het resultaat:	R. Hoogendijk, J. Kroes

College	
Portefeuillehouder:	Wethouder M. Pijnenburg
Is het een besluit ingevolge de WKPB:	nee
Begrotingswijziging:	nee
Op lijst ingekomen stukken:	nee
Wijziging productraming:	ja
Vindt er communicatie over het besluit plaats? Zo ja, hoe?	

Raad	
Gewenste datum in commissie:	
Naam commissie:	
Gewenste datum in raad:	

Voorstel aan college

Nummer:	02430000202439
Datum:	11 maart 2025
Opsteller:	K.J. Bakema
Portefeuillehouder:	Wethouder M. Pijnenburg
Onderwerp:	Uitgangspunten en invulling taakstelling beheer openbare ruimte 2025

Het college van B&W besluit:

1. De uitgangspunten, zoals benoemd in het voorstel onder stap 1 t/m stap 3, te hanteren voor de taakstelling 2025 en deze te betrekken bij het Integrale Beheerplan Openbare Ruimte.
2. Voor het jaar 2025 de financiële gevolgen van de voorgestelde keuzes verwerken als uitwerking van de taakstelling voor begrotingsjaar 2025.

Inleiding

Aanleiding

In de vastgestelde begroting voor 2025-2028 is een structurele besparing opgenomen oplopend tot €557.000 vanaf 2028 voor het beheer van de openbare ruimte. Deze besparing is als een taakstelling in de begroting opgenomen. Hiervoor is bewust gekozen om zo de uitvoerende organisatie de ruimte te geven om de maatregelen en hun effecten optimaal in te kunnen vullen.
Om deze bezuiniging te realiseren, is een gestructureerde aanpak nodig die prioriteiten stelt zonder concessies te doen aan veiligheid, duurzaamheid en de functionele instandhouding van de openbare ruimte.

Kader

De begroting 2025-2028 met een taakstelling voor:

Grijs

2025	2026	2027	2028	2029
€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 297.000	€ 297.000

Groen

2025	2026	2027	2028	2029
€ 100.000	€ 100.000	€ 180.000	€ 260.000	€ 260.000

Totaal

€ 200.000	€ 200.000	€ 280.000	€ 557.000	€ 557.000

Dit voorstel introduceert een stapsgewijze aanpak. De uitvoering hiervan en de uiteindelijke invulling van de taakstelling voor de komende jaren sluiten aan bij het Integrale Beheerplan Openbare Ruimte. Dit beheerplan wordt na de zomer aan de raad voorgelegd en biedt een verantwoorde basis voor de taakstelling.

Beoogd effect

Vaststellen van prioritering om de taakstelling te halen zonder in te leveren op de essentiële functionaliteit en veiligheid van de openbare ruimte. Een efficiënte en kostenbesparende aanpak zonder onomkeerbare schade aan noodzakelijke voorzieningen. Een verduidelijking van prioriteiten bij het beheer, met focus op wettelijke verplichtingen en functioneel gebruik. Tegelijkertijd geeft het ruimte voor een herijking op basis van toekomstige inzichten en ontwikkelingen.

Argumenten

De juiste keuze om de taakstelling op de meest verantwoorde manier in te vullen is afhankelijk van meerdere factoren. Net als bij een kaartenhuis, geldt voor het beheer van openbare ruimte, dat alles met elkaar samenhangt. Het effect van het weghalen van 1 kaart kan een groot effect hebben op de rest van dit

kaartenhuis. Om de juiste keuzes te maken is nodig om technisch deze verbindingen te begrijpen maar ook belangrijk wat de vorm is van het huis, wat vinden we wenselijk om in stand te houden.

Wat is beheren en wat zijn de belangrijkste technische uitgangspunten bij beheer?
Beheren van de openbare ruimte is in de basis het in stand houden van de functionaliteit van deze openbare ruimte. Dit beheren doen we op drie niveaus.
- esthetisch (netheid/mooie uitstraling);
- technisch (functionerend/veilig/behoud/jaarlijks onderhoud);
- vervanging (lange termijn instandhouding/meerjaren onderhoud).

Met name de laatste twee niveaus hebben veel invloed op elkaar. Het niet meer uitvoeren van jaarlijks onderhoud heeft gevolgen voor het meerjarenonderhoud. Voorbeeld is het vegen van de wegen en paden. Door minder te vegen hoopt vuil zich op. Deze ophoping is niet het enige, ook komt er meer vuil in de straatkolken. De kosten om deze schoon te maken nemen toe, anders blijven plassen staan. Daarnaast heeft ook onkruid meer voedingsbodem om te groeien, met als gevolg: extra inzet, en extra kosten, om onkruid te verwijderen.

De kosten van beheer zijn dus vooral afhankelijk van het aantal voorzieningen van de openbare ruimte en de luxe van deze voorzieningen. Hoe meer bankjes hoe duurder het onderhoud maar de luxe van de bank bepaalt in hoge mate de kosten voor het onderhoud. Op een stevig bankje van € 300,- kan je net zo goed zitten als op een fraaie bank van € 1500,-. Echter bij vervanging van de fraaie bank zijn de kosten wel vijf keer hoger.
Aan de andere kant is het bezuinigen op technische kwaliteit vaak een geval van goedkoop is duurkoop. Het is belangrijk om bij voorzieningen te kijken naar de totale eigendomskosten (Total Cost of Ownership). Dus niet alleen naar de aanschaf.

De beheerkosten worden dus in belangrijke mate bepaald door het hebben van het aantal voorzieningen en de luxe hiervan. Het niet hebben van, is nog altijd het goedkoopst. Spullen die je niet hebt, hoef je ook niet te onderhouden.

Daarom stellen we voor om de uitgangspunten en de drie bijbehorende stappen te gebruiken bij de invulling van de taakstelling.
Ombuigingen vanuit beheeroogpunt beginnen we daarom met:
Stap 1: Beheerprioriteiten stellen.

1e. **Verwijderen van niet-essentiële voorzieningen**
    Voorzieningen die weinig gebruikt worden of een beperkte functionaliteit hebben, worden als eerste verwijderd. Geen voorzieningen aanbieden, is vaak de goedkoopste optie.
2e. **Stoppen met niet-wettelijke taken en commerciële activiteiten**
    Taken die niet wettelijk verplicht zijn en vooral gericht zijn op commerciële initiatieven, worden stopgezet.
3e. **Bezuinigen op esthetiek en netheid**
    Er wordt bezuinigd op maatregelen die gericht zijn op esthetiek en netheid. Een onderhoudsniveau van A is vaak niet noodzakelijk om de voorziening in stand te houden; niveau B is technisch gezien meestal voldoende.
4e. **Aanpassingen in technisch onderhoud**
    Technisch onderhoud wordt pas in een later stadium aangepast, waarbij veiligheid en functionaliteit altijd vooropstaan. Bij het nemen van beslissingen worden de onderlinge samenhang en de totale eigendomskosten (Total Cost of Ownership) zorgvuldig meegewogen.

5e. **Uitstellen van vervanging**
Als laatste wordt gekeken naar besparingen door vervanging uit te stellen. Dit wordt zorgvuldig overwogen om negatieve langetermijneffecten, zoals kapitaalvernietiging, te voorkomen. Bijvoorbeeld: het tijdig vernieuwen van een wegdek is een investering, maar voorkomt hogere kosten op lange termijn, zoals het vervangen van de funderingslaag.

Stap 2 beleidseffecten bepalen.
Het effect op de thema's van het Integrale Beheerplan Openbare Ruimte

- **Eenvoud & Differentiatie**
  Kies voor basiskwaliteit. Houd het simpel, want dat is goedkoper. Op specifieke plekken kunnen we extra aandacht geven.
- **Natuurlijk duurzaam**
  Gebruik duurzame en sterke materialen. Denk ook aan het veranderende klimaat en wat we hieraan kunnen doen.
- **Gezondheid en vitaliteit**
  Bewegen in de openbare ruimte levert op de lange termijn veel voordelen op.
- **Bewoners en bedrijfsinitiatieven**
  Samen met inwoners en bedrijven zorgen we voor nét dat beetje extra.
- **Iedereen doet mee**
  Zorg ervoor dat maatregelen toegankelijk zijn voor zoveel mogelijk mensen. Dit geldt zowel voor het gebruik van de openbare ruimte als voor de werkzaamheden daarin.

Stap 3 Onomkeerbaar zo laat mogelijk.
Esthetische maatregelen hebben nauwelijks invloed op het duurzaam behouden en goed functioneren van voorzieningen. Het terugdraaien van deze maatregelen na enkele jaren brengt meestal weinig extra kosten met zich mee.
Bezuinigingen op meerjarenonderhoud hebben daarentegen een grote impact op de lange termijn en zijn vaak niet omkeerbaar. Bijvoorbeeld door wegen niet tijdig te onderhouden, kunnen ook de funderingen beschadigd raken. Het herstel hiervan brengt uiteindelijk hogere kosten met zich mee dan wanneer het onderhoud op een technisch verantwoord niveau was uitgevoerd.

Voorstel jaarschijf 2025
We hebben nogmaals naar de reeds gedane voorstellen gekeken in het licht van deze stapsgewijze strategie. U vindt alle reeds eerder opgevoerde maatregelen en nieuwe aanvullingen in de overzichtslijst als bijlage bijgevoegd. Voor dit jaar stellen we op basis van de benoemde strategie de volgende maatregelen voor:

Grijs, jaarschijf 2025 € 100.000,-

- Podium niet meer opzetten €15.000,-
  Het opzetten van een podium voor activiteiten is een taak die uitstekend door de markt kan worden uitgevoerd. Het aanbieden van deze service is niet in lijn met de Wet Markt en Overheid, aangezien we hiervoor geen kosten in rekening brengen.
- Stoppen met landelijke compostdag € 5.000,-
  De compostdag is jarenlang een geliefd initiatief geweest waarin inwoners gratis compost konden ophalen voor hun tuin. Dit evenement droeg bij aan hergebruik en de bewustwording rondom een circulaire economie. Echter, de compostdag is geen essentiële activiteit voor het onderhouden of in stand houden van de openbare ruimte. Daarnaast heeft het een relatief beperkt bereik, aangezien slechts een kleine groep inwoners er gebruik van maakt. In lijn met de strategie en het maken van efficiënte keuzes, stellen we daarom voor om met de compostdag te stoppen.
- Watertappunten opheffen € 4000,-
  In Harderwijk staat een groot aantal watertappunten. Dit is geen essentiële voorziening voor een functionele openbare ruimte. Tevens blijkt uit het verbruik van de watertappunten dat een groot deel niet tot nauwelijks gebruikt wordt.

- Luxe banken vervangen voor reguliere banken € 5000,-
  Luxe banken vragen meer onderhoud dan reguliere banken, terwijl beide hetzelfde doel dienen: een plek om op te zitten. Vaak draait het bij luxe banken vooral om esthetische kwaliteiten in plaats van functionele voordelen. Bij de Stille wei staan bijvoorbeeld vier Smart City-banken. Hoewel deze banken zijn voorzien van moderne snufjes, zoals schermen en zonnepanelen, zorgen deze toevoegingen voor extra onderhoud. De schermen zijn vaak kapot, de zonnepanelen werken niet goed, en de batterijen laden en ontladen niet meer zoals het hoort. Bovendien hebben de banken regelmatig schade, wat al meerdere reparaties noodzakelijk heeft gemaakt. Het vervangen van deze luxe banken door reguliere exemplaren zou niet alleen het onderhoud vereenvoudigen, maar ook kosten besparen.
- Geen gratis hekwerken meer voor commerciële evenementen vanaf 2026 – €14.000
  Bedrijven in de markt kunnen uitstekend hekwerken plaatsen voor evenementen. Het gratis aanbieden van deze dienst past niet binnen de Wet Markt en Overheid, omdat er geen kosten worden berekend. Daarom stoppen we vanaf 2026 met het faciliteren van hekwerken voor commerciële evenementen. Voor niet-commerciële evenementen blijft ondersteuning mogelijk. Inwoners/initiatiefnemers kunnen nog steeds rekenen op hekken voor activiteiten zoals een buurtbarbecue, de avondvierdaagse, Koningsdag en de Koningsspelen.
- Parkeerrouteinformatiesysteem (PRIS)versoberen € 9.800,-
  Voor de parkeerroute bewegwijzering rondom de binnenstad maken we gebruik van een dynamisch parkeerrouteinformatiesysteem (PRIS). Er staan nu 23 PRIS-borden. Door 13 van de 25 PRIS-borden te vervangen door statische borden, kunnen we kosten besparen op onderhoudscontract en energiekosten. Een deel van de PRIS-borden is onderdeel van de utilitaire (verplichte) bewegwijzering en moet wel blijven staan. Daarom kunnen ze niet allemaal weggehaald worden. Door de systemen af te koppelen besparen we onderhoud op hardware, elektra, software en abonnementsgelden.
- Afschaffen betalen met muntgeld in Harderwijk € 7.500,-
  In Harderwijk is het nog steeds mogelijk om bij alle parkeerautomaten met muntgeld te betalen. Deze betaalmogelijkheid is echter niet noodzakelijk. Dit blijkt ook uit het lage aantal betalingen met muntgeld. Bovendien zijn de kosten voor het ophalen van het muntgeld hoger dan de inkomsten uit parkeergeld. We verwachten niet dat het afschaffen van de mogelijkheid om met muntgeld te betalen zal leiden tot minder inkomsten.
- Minder weginspecties € 5.000,-
  Door de frequentie van de weginspectie te verlagen kunnen we kosten besparen zonder dat dit een groot effect heeft op de kwaliteit van de weg. Het risico is dat schades later geconstateerd worden en dit gevolgen heeft voor de planning en een groter risico op ongevallen.
- Stelpost reiniging versoberen € 25.000,-
  De stelpost reiniging heeft jarenlang bijgedragen aan extra inzet voor het schoonhouden van de openbare ruimte wanneer dat nodig was. Hoewel dit een waardevolle flexibiliteit bood, is het geen essentiële voorziening om de basiskwaliteit van de openbare ruimte te waarborgen. In lijn met de strategie stellen we daarom voor om deze stelpost te schrappen. Hiermee focussen we op structurele oplossingen binnen de reguliere begroting en uitvoering.
- In eigen beheer uitvoeren graffiti en ongediertebestrijding € 20.000,-
  In lijn met de strategie stellen we voor om deze bestrijding te beperken tot onze wettelijke taken: het beheersbaar houden van de rattenpopulatie in de openbare ruimte en het bestrijden van ongedierte wanneer de volksgezondheid in gevaar komt. Wespenbestrijding op openbaar terrein blijft een gemeentelijke taak, maar particuliere wespenbestrijding laten we in het kader van de Wet Markt en Overheid over aan de markt. Daarnaast stoppen we met het uitbesteden van graffitiverwijdering en nemen we deze taak zelf op. Door plaagdierbestrijding en graffitiverwijdering te combineren in één functie benutten we onze capaciteit efficiënter en realiseren we kostenbesparing, terwijl we flexibel blijven inspelen op deze taken.

- Stoppen met het drijvende podium € 3.950,-
  Het drijvende podium is geen wettelijke taak daarbij is het podium tot op heden nog nooit gebruikt voor het oorspronkelijke doel. Momenteel ligt het drijvende podium als een “speelplek” in het water bij het strandeiland. De plek is echter erg geliefd bij watervogels en vraagt veel inzet om het enigszins presentabel te houden. De plek is eigenlijk te ondiep dus echt gebruiken als plek om vanaf te springen is niet toegestaan. Daarom stellen we voor om in lijn met de strategie te stoppen met het drijvende podium.

Groen, jaarschijf 2025 € 100.000,-

- Stoppen Stadsidee € 48.000,-
  Het Stadsidee is jarenlang een mooi initiatief geweest waar inwoners de stad kleur hebben gegeven met nieuwe voorzieningen. Het Stadsidee zelf is geen essentiële activiteit voor het in stand houden van een nette openbare ruimte. Daarom stellen we voor om in lijn met de strategie te stoppen met het Stadsidee.
- Boomfeestweek sponsoren € 15.000,-
  De Boomfeestweek is een jaarlijks evenement waar ruim 600 kinderen de waarde van bomen leren kennen. Hoewel waardevol, is het geen noodzakelijke voorziening voor het onderhoud van de openbare ruimte. Stoppen met de Boomfeestweek past bij de strategische keuzes. Tegelijkertijd erkennen we het belang van milieubewustzijn bij de jeugd. Voor 2025 en 2026 hebben we sponsoren gevonden om het evenement te behouden.
- Stoppen met hekwerken bij nieuwe aanplant bos € 11.000,-
  Na houtoogst is heraanplant van bomen essentieel. Ter bescherming tegen vraatschade door dieren, zoals herten, zijn budgetten gereserveerd voor hekwerken. Door een efficiëntere aanpak in faunabeheer en de natuurlijke aanwezigheid van de wolf, is dit in de praktijk nauwelijks nodig. Het schrappen van dit budget heeft daarom weinig effect op de bosgroei.
- Inspecties speeltoestellen versoberen € 6000,-
  Volgens onderhoudsvoorschriften wordt geadviseerd om deze toestellen maandelijks (12 keer per jaar) te inspecteren. Dit is voor veel gemeenten niet haalbaar. Wettelijk is minimaal één jaarlijkse veiligheidsinspectie vereist. Momenteel voeren we één wettelijke inspectie en één operationele inspectie uit door een externe partij, aangevuld met een interne visuele inspectie. Het beperken tot alleen de wettelijke inspectie door een externe partij betekent minder snelle signalering van schades en slijtage, maar blijft binnen de normen.
- Stelpost groen opheffen (kleine onvoorziene klussen) € 25.000,-
  Voor onverwachte uitval, schade of verzoeken van bewoners is er een stelpost opgenomen in de begroting om deze werkzaamheden uit te voeren. Dit stelt ons in staat om snel te reageren en de kwaliteit van het groen op een hoog niveau te behouden. Door dit onderdeel op te nemen in het reguliere onderhoud kunnen we kosten besparen. Het gevolg hiervan is echter dat de esthetische kwaliteit kan afnemen en dat we geen verzoeken van inwoners kunnen honoreren die passen binnen het beleid.
- Versoberen groen door goedkopere varianten € 15.000,-
  Deze maatregel richt zich op eenvoudiger groenbeheer. Door luxe groenvoorzieningen om te vormen naar een basisniveau, dalen de onderhoudskosten. Het technische onderhoud blijft ongewijzigd, maar de esthetische kwaliteit wordt verlaagd.

Uitgangspunten opnemen in het Beheerplan en taakstelling jaarlijks beoordelen

Na de zomer bieden we het Integrale Beheerplan Openbare Ruimte aan. Hierin nemen we de uitgangspunten op voor de invulling van de taakstelling en de uiteindelijke taakstelling voor groen en grijs. Door stap voor stap te werken, willen we de taakstelling halen zonder in te leveren op de belangrijkste functies en veiligheid van de openbare ruimte. Tegelijkertijd zorgt deze aanpak voor flexibiliteit, zodat we kunnen inspelen op nieuwe inzichten en ontwikkelingen.

We stellen voor om de maatregelen elk jaar te evalueren. Zo kunnen we op basis van behaalde resultaten en technologische ontwikkelingen de besluitvorming steeds opnieuw bekijken en waar nodig aanpassen.

Omgevingswet

De meeste maatregelen hebben geen directe invloed op de Omgevingswet of het omgevingsplan. Maatregelen uit de eerste en tweede categorie richten zich vaak op een detailniveau waarover de Omgevingswet en het omgevingsplan geen specifieke richtlijnen geven. Deze stellen geen eisen aan de technische staat van voorzieningen of het onderhoudsniveau. Het is echter duidelijk dat de kwaliteit van het onderhoud van invloed is op het gebruik van de openbare ruimte. Dit heeft op zijn beurt effect op de gebruikservaringen die wenselijk worden geacht binnen de kaders van de Omgevingswet en het omgevingsplan.

Financiën

omschrijving	bedrag
Stoppen met plaatsen van podium	€ 15.000,00
Stoppen met de landelijke compostdag	€ 5.000,00
Aantal watertappunten opheffen	€ 4.000
Luxe banken vervangen voor reguliere	€ 5.000
Stoppen met faciliteren van dranghekken bij evenementen	€ 14.000
Parkeerrouteinformatiesysteem versoberen	€ 9.800
Afschaffen betalen met muntgeld voor parkeren in Harderwijk	€ 7.500
Minder weginspecties	€ 5.000
Versoberen van plaagdierbestrijding en in eigen beheer uitvoeren graffiti bestrijding	€ 20.000
Stelpost reiniging versoberen	€ 25.000
Stoppen met het drijvend podium	€ 3.950
Stoppen met het Stadsidee	€ 48.000
Stoppen met boomfeestdag, sponsoren	€ 15.000
Stoppen met hekwerken bij nieuwe aanplant bos	€ 11.000
Inspecties speeltoestellen versoberen	€ 6.000
Stelpost groen opheffen	€ 25.000
Versoberen van de groenvoorziening	€ 15.000
Subtotaal (structureel, vanaf 2026)	**€ 234.250**
frictiekosten (eenmalig)*	€ 32.800
totaal 2025	**€ 201.450**
Taakstelling	€ 200.000

* Frictiekosten

De frictiekosten zijn eenmalige kosten opgenomen voor het verwijderen van de watertappunten, opheffen van parkeerrouteinformatiesysteem, voor het aanpassen van muntgeld automaten en het pas ingaan van de maatregel stoppen met hekken bij evenementen in 2026.

Duurzaamheid

Versoberen groen

De maatregel “versoberen van groenvoorziening” heeft effect op het beleidsuitgangspunt meer en gevarieerder groen. We kunnen door deze ombuiging daar minder vorm aan geven. Door slimme keuzes te maken is het effect echter gering. We kunnen namelijk ook vaak ombuigen naar een meer eenvoudige maar dan wel bio diverse groenvoorziening.

Communicatie

De voorgestelde ombuigingen zijn besproken met inwoners en betrokken partijen. Voor de taakstelling waren de specifieke maatregelen echter nog niet volledig duidelijk. Daarom is het belangrijk om inwoners en betrokken partijen te informeren over de achtergrond en de keuze voor deze maatregelen.

Uitvoering

De maatregelen kunnen we dit jaar nog invoeren. We willen de evenementen die al hun planningen gemaakt hebben niet dan pas met onvoorziene extra kosten opzadelen. Voor 2025 hebben we hiervoor frictiekosten opgenomen en gaat de maatregel pas in 2026 in. De overige benoemde maatregelen voor 2025 zijn geen activiteiten die we vanaf 1 januari dit jaar moeten uitvoeren.

Evaluatie

Naast de reguliere begrotingscyclus, de jaarrekening herzien we de maatregelen in het voorstel voor de maatregelen ten behoeve van de jaarschijf 2026 dit najaar.

Bijlagen

- overzichtslijst